

non immediato, sed mediate; quia videlicet, qui baptizatus est, per gratiam, quam in Baptismo accepit, impetrat veniam peccatorum venialium, que postea facit, si eam petit; et praeterea per Baptismi charakterem ius habet ad Sacramentum Poenitentiae, quo peccata etiam mortalia purgantur; quod Sacramentum propter non possunt, qui Baptismo carent. Et hoc est, quod Augustinus dicit eo loco, quem citat Kemnitius. Solum enim Augustinus dicit, Baptismo peccata futura purgari aliquo modo, quia sine percepto Baptismo nihil prosunt cetera, que fiunt ad peccatum purgandum, ut Poenitentia, Eleemosinae, Jejunia etc. « Quid enim, inquit, prodesse, vel ante Baptismum Poenitentia, nisi Baptismus sequeretur, vel postea nisi praecederet? » Unde idem Augustinus cum loquitur de immediato et proprio effectu Baptismi, diserte contrarium scribit, ut in ep. 23. ad Bonifacium: « Semel acceptam parvulus Christi gratiam, non amittit, nisi propria impietate, si etatis accessu tam malus evaserit; tunc enim etiam proprie incipiet habere peccata, que non regeneratione auferantur, sed alia curatione sanentur. »

Quod denique objicitur ex c. VI ad Rom. nihil momenti habet. Nam Apostolus in eo cap. non docet quomodo remittantur peccata post Baptismum, sed quomodo caveri debeant: dicit enim per Baptismum hominem morti peccato, ut deinceps vivat Deo; proinde hominem semel renatum in Christo debere omni diligentia cavere, ne iterum inquinetur, et moriatur. Sed quid hac ad rem de qua agimus?

Tertium argumentum est ejusdem Kemnitii. Feedus Dei cum homine perpetuum est, Isaiae LIV: *In misericordia sempiterna miserter sum tu*. Roman. III: *Nunquid illorum incredulitas fidem Dei evacuavit?* II. Timoth. II: *Si non credimus, ille fidelis permanet, negare seipsum non potest*. Hierem. III: *Tu autem fornicate es cum amatoribus multis, tamen revertere ad me, dicit Dominus* (1). Ergo fodus nohiscum initum in Baptismo numquam ita frangitur, quin possimus ad illud redire, illudque renovare. Et confirmat, quia Paulus Galat. III. et I. Cor. XII. lapsos post Baptismum revocat ad promissionem gratiae Baptismi. Denique addit, ipsam na-

turam eius promissionis hoc ostendere. Nam promissio Baptismi est: *Ut justificati gratia Christi heredes simus vita eterna* (2). Tim. III. Hęc autem est generalis ratio justificationis, post quemcumque lapsum; ergo semper justificamur per Baptismum.

Respondeo, Kemnitium sine ulla verecundia ludere in Scripturis, earumque testimoniis abutiri. Nam locus Isaiae LIV continet promissionem absolutam, nimurum de foventa perpetuo Ecclesie; ista enim promissio a nulla conditione pendet. Est enim Matrimonium inter Christum, et Ecclesiam plane indissolubile. Similiter locus Roman. III continet absolutam promissionem de mittendo Messias in mundum. At promissio Baptismi non est absoluta, sed conditionata, ut patet, quia includit conditionem fidei, perseverantie etc. Locus autem II. Timoth. II pro nobis est. Cum enim Paulus dicit: *Si non credimus, ille fidelis permanet, negare seipsum non potest*, significat Deus ita esse fidem, quia facit quod promisit, dum justos premio, impiorum pena afficit. Unde promisit: *Si sustinueris, et conserueris; si negaverimus, ille negabit nos* (3); ubi vides promissionem conditionatam. Locus Hierem. III docet, Deum recipere homines ad gratiam si redant, sed non docet recipere eodem modo, et per eadem instrumenta, quibus antea receperit. Locus Gal. III nihil facit ad rem. Nam Paulus non docet eo loco, quomodo justificantur impii lapsi post Baptismum, ut Kemnitius fingit, sed docet homines non justificari Circumcisione aliusque operibus legis, sed per fidem Christi; id quod probat, quia qui baptizantur, Christum induunt. Locus autem I. Corinth. XII. ne ulla quidem specie ad rem presentem facit. Solum enim Paulus dicit esse nos omnes unum corpus, quia in uno spiritu baptizati sumus: nec aliquid addit de lapsis justificandis post Baptismum. Denique argumentum ex natura promissionis Baptismi, est ineptum sophisma. Elsi enim Baptismus promittat salutem per Christum, et quicunque post quemcumque lapsum justificatur, per Christum justificetur; non tamen inde sequitur, eos justificari per Baptismum, qui post Baptismum lapsi sunt. Nam latius patet justificari per Christum, quam justificari in Baptismo per Christum. Nam etiam Sacramentum Poeni-

(1) Isa. LIV, 8; Rom. III, 3; II. Tim. II, 13; Jerem. III, 1. — (2) Tit. III, 7. — (3) II. Tim. II, 13 et 12.

tentiae, et Eucharistiae, et cetera prominunt salutem per Christum.

Quartum argumentum est Calvini lib. IV Institut. c. 15, §. 3. In Baptismo communicatur nobis Christi puritas. Sed et semper viget, nec ullis maculis opprimitur: igitur semper manet virtus Baptismi nobis semel collati, et semper ad eam redire possumus, et per eam justificari. Confirmat ex Patribus, qui reprehendunt eos, qui differunt Baptismum usque ad mortem. Multi enim olim hoc errore deceperit, quod Baptismus non purget, nisi præterita peccata, nolleant baptizari, nisi in fine vita, quando non amplius erant peccaturi. Sed Patres arguunt ejusmodi errorum; prouinde credebat Baptismus purgari peccata omnia, etiam futura.

Respondeo: argumentum Calvini nisi fallido fundamento, quod videlicet justificetur ipsa Christi justitia nobis imputata. Illa enim semper viget, nec ullis maculis opprimitur: sed falsum est, ea nos justificari formaliter. Nos enim justificamur propria, et nobis inharente justitia, quae plane non viget, et maculis obruitur, et aboletur, cum peccamus. Ad confirmationem respondeo, eam pro nobis facere. Nam si Patres credissent id, quod credit Calvinus, quando reprehendebant eos qui Baptisma differebant, istano causam reddidissent, quod Baptismus lavet etiam peccata futura: nihil enim potuit adferri efficacius. At nullus veterum istam reddidit, sed alias quasdam, ut patet ex Basili in oratione 43. de exhortatione ad Baptismum, et Nazianzeno oratione in sanctum lavacrum, et Chrysostomo hom. 4. in Acta, qui horulantur ad non differendum Baptismum, tum ob periculum et incertitudinem mortis, tum ob multa bona, quae secum adferunt Baptismus.

Quintum argumentum est Calvini ibidem, §. 4. potestas clavium non potest separari a Baptismo; ergo qui post Baptismum lapsi, virtute clavium reconciliantur, per Baptismum reconciliantur. Antecedens probat: Nam potestas clavium non exercetur sine predicatione Evangelii, quia annuntiamus impios mundari Christi sanguine: signum autem, et testimonium sanguinis Christi effusi, est Baptismus; ergo potestas clavium non exercetur sine Baptismo.

Respondeo: Si argumentum aliud valeret, efficeret etiam nullum reconciliari, nisi per Eucharistiam, aut ejus memoriam: nam

Eucharistia est etiam signum, et testimonium sanguinis Christi effusi. Sed argumentum nihil concludit, tum quia falsum est, clavium potestatem non exerceri nisi predicatione Evangelii, tum etiam quia latius patet mundari impios Christi sanguine; quam mundari per Baptismum. Siquidem Christi sanguis est, qui semper mundat, sed is per varia instrumenta applicatur; aliquando per Baptismum, aliquando sine Sacramentis per fidem, et veram conversionem; aliquando per martyrium, ut supra dictum est.

De Baptismo Joannis, qui fuerint errores.

Sequitur controversia octava de comparatione Baptismi Christi cum Baptismo Joannis, de qua est primus Canon Concilii Tridentini, sess. VII de Baptismo: « Si quis dixerit, Baptismum Joannis habuisse eamdem vim cum Baptismo Christi, anathema sit. » Tres erunt partes hujus controversie. Primo exponemus errores et opiniones. Secundo apriemus et confirmabimus veritatem. Tertio diluemus objectiones.

Quod ad primum attinet, fuit antiquus error Petiliani Donatiste, unum esse Baptismum Christi et Joannis. Distinguebat enim tres gradus ejusdem Baptismi; ac dicebat, Joannem baptizasse aqua, Christum spiritu, Paracletum igne; sed haec tria ad unum et eundem Baptismum pertinere, refert et refellit Augustinus lib. II contra litteras Petilianis, cap. 32, 34 et 37.

Hoc nostro tempore Lutherus initio predicationis sue aperte distinguebat Baptismum Joannis a Baptismo Christi. Nam in disputatione de Baptismo legis, Joannis, et Christi edita anno 20. tria ponit discrimina inter haec Baptismata. Primum, quod Baptisma Joannis non sit Sacramentum, Christi autem sit. Secundum, quod illud non remittat peccata, hoc autem remittat. Tertium, quod baptizati a Joanne iterum essent baptizandi, non autem baptizati Christi Baptismo.

Ceterum haec sententia, quia non bene cohaeret cum reliqua doctrina Lutheranorum

de Sacramentis, non placuit Lutheri discipulis; omnes enim contrarium docuerunt, nimurum Baptisma Joannis Sacramentum fuisse, et peccata remissee, et ab eo baptizatos non fuisse iterum baptizandos. Ita docet Melanchthon in locis apud 39. titul. de Baptismo Joannis: «Etsi, inquit, differentia erat in hoc articulo, Joannes de passu Christo, Apostoli de passu et resuscitata predican: tamen ministerium fuit idem, et effectus eisdem habuit in credentibus.» Ubi aperte retractat, quod scriperat in locis anni 22. titul. de Baptismo: ibi enim cum Luthero docuerat, Baptismum Joannis signum fuisse mortificationis, Christi vero Baptismum, signum justificationis; et propterea debuisse iterum baptizari, quos Joannes baptizaverat. Idem habent, idem Philipus, et Alesius, et Lossius Lutherani in cap. I Joannis. Item Martinus Bucerus, et David Chytraeus in cap. III Matth. Joannes Brentius hom. 21 et 29. in Lucam. Idem etiam Centuriatores, Cent. I, cap. 4. col. 456. et cap. 10. col. 361. Item Nicolaus Selneccerus in 2. Pedagogie titul. de Baptismo. Item Zwinglius lib. de vera et falsa religione, cap. de Baptismo, et Calvinus tum in Antidotio Concilii, tum in Insti. lib. IV, cap. 45. §. 7 et 8. Denique Martinus Kemnitius in 2. par. Examinis, pag. 475. et sequentib. convenientem ceteris, quod Baptisma Joannis remitteret peccata, et esset idem Sacramentum cum Baptismo Christi, quem Apostoli ministrabant, tamen non audet definire, an baptizati a Joanne essent iterum baptizandi Christi Baptismo. Nam proposita questione et rationibus pro utraque parte, tandem ita loquuntur pag. 490. in fine: «Relinquatur igitur haec questio in medio, ut que in utramque partem rationes habet.» In quo valde cante et solerte egit. Nam hoc modo non aperte repugnat, aut priori Lutheri et Philippi sententiae, aut posteriori et communii sententiae Lutheranorum: et preterea liberavit se a molestissima questione, in qua solvenda alii multum sudant, nec tamen se expedient, videlicet, quomodo Actor. XIX baptizari jubeantur Christi Baptismo, quos constabat a Joanne antea baptizatos.

Inter Catholicos fuerunt etiam due opiniones de Baptismo Joannis; quarum altera censetur erronea; altera multum improbabilis. Prima fuit Petri Lombardi, qui lib. IV. dist. 2. distinguunt duas genera baptizatorum

a Joanne. Unum eorum, qui sic baptizabantur a Joanne, ut spem ponenter in eo baptismo, et non haberent notitiam Spiritus sancti; et hos fatetur baptizandos fuisse Christi Baptismo. Alterum eorum, qui baptizabantur a Joanne, sed non ponebant spem in eo Baptismo, et habebant notitiam Spiritus sancti; et hos dicit non fuisse necessarium baptizari Christi Baptismo. Hec sententia prater argumenta, quae infra adderemus contra haereticos, refelli potest ex his, que Magister ipse et omnes Catholici concedunt. Nam consensu omnium, Christi Baptismus post promulgationem suam omnes homines obligat. At Baptismus Joannis non erat Baptismus Christi, ut eadem distinctione debuisse iterum baptizari, quos Joannes baptizaverat. Idem habent, idem Philipus, et Alesius, et Lossius Lutherani in cap. I Joannis. Item Martinus Bucerus, et David Chytraeus in cap. III Matth. Joannes Brentius hom. 21 et 29. in Lucam. Idem etiam Centuriatores, Cent. I, cap. 4. col. 456. et cap. 10. col. 361. Item Nicolaus Selneccerus in 2. Pedagogie titul. de Baptismo. Item Zwinglius lib. de vera et falsa religione, cap. de Baptismo, et Calvinus tum in Antidotio Concilii, tum in Insti. lib. IV, cap. 45. §. 7 et 8. Denique Martinus Kemnitius in 2. par. Examinis, pag. 475. et sequentib. convenientem ceteris, quod Baptisma Joannis remitteret peccata, et esset idem Sacramentum cum Baptismo Christi, quem Apostoli ministrabant, tamen non audet definire, an baptizati a Joanne essent iterum baptizandi Christi Baptismo. Nam proposita questione et rationibus pro utraque parte, tandem ita loquuntur pag. 490. in fine: «Relinquatur igitur haec questio in medio, ut que in utramque partem rationes habet.» In quo valde cante et solerte egit. Nam hoc modo non aperte repugnat, aut priori Lutheri et Philippi sententiae, aut posteriori et communii sententiae Lutheranorum: et preterea liberavit se a molestissima questione, in qua solvenda alii multum sudant, nec tamen se expedient, videlicet, quomodo Actor. XIX baptizari jubeantur Christi Baptismo, quos constabat a Joanne antea baptizatos.

Inter Catholicos fuerunt etiam due opiniones de Baptismo Joannis; quarum altera censetur erronea; altera multum improbabilis. Prima fuit Petri Lombardi, qui lib. IV. dist. 2. distinguunt duas genera baptizatorum

Sacramentorum. His ergo omissis veniamus ad veritatem constituendam et probandam contra haereticos.

CAPUT XX.

Baptismum Joannis non fuisse Sacramentum idem cum Baptismo Christi.

Ad explicandam et probandam veritatem tres propositiones constituendae erunt. Prima propositio: «Baptismus Joannis non fuit Sacramentum idem cum Baptismo Christi.» Hec est contra Philippum, Calvinum, Kemnitium et ceteros, qui idem ministerium asserunt fuisse Joannis et Apostolorum. Probatur primo. Baptismus Joannis ab ipso Joanne institutus erat, non ergo erat Sacramentum presertim novae legis. Consequenter patet, quia nullus homo purus Sacramenta instituere potest, presertim novae legis, ut supra ex testimonio etiam adversariorum probavimus. Antecedens probatur, quia in Scripturis passim vocatur Baptismus Joannis, ut Matth. III: *Videns Joannes multos venientes ad Baptismum suum, Matth. XXI: Baptismus Joannis de celo erat, an ex hominibus?* (1) Similiter legimus Marc. XI, Luc. XX, Actor. I, XVIII et XIX. Ista autem denominatio non potest significare Joannem ministrum tantum fuisse ejus Baptismi, sed etiam auctorem; aliqui Baptismus Christi potuisset etiam vocari Baptismus Petri, Pauli, Philippi et aliorum; quod tamen Scriptura diligenter cavit, ne viderent illi auctores Baptismi, ut Augustinus notavit lib. V de Baptismo, cap. 43. et alibi.

Dices: At Baptismus Joannis a Deo, non ab ipso institutus videtur. Sic enim ipse ait, Joan. I: *Qui misit me baptizare, ille mihi dixit* (2). Respondeo cum Augustino loco citato cap. 9 et 13. et cum Tertulliano libro de Baptismo, ubi tractat illam questionem a Christo propositam, an Baptismus Joannis est de celo, an ex hominibus; Baptismus Joannis a Deo fuisse institutum, sed mediante ipso Joanne. Deus enim Sacramenta proprie dicta. Et Kemnitius in definitione Sacramenti proprie dicti, tertiam conditionem posuit, ut in novo Testamento

quo baptizandum esset, ipse Joannes instituit, non a Deo prescriptum accepit. Unde merito dicitur proprius Joannis Baptismus.

Secundo; in Baptismo Christi non sola aqua est de essentia ritus, seu Sacramenti, sed etiam invocatio Trinitatis, ut supra probatum est: nec dissentiant adversarii, saltem in praxi, cum etiam ipsi ita baptizent. At Baptismus Joannis non habuit invocationem Trinitatis; non igitur est idem Sacramentum cum Baptismo Christi. Assumptio probatur, quia hie Centuriatores, Cent. I, lib. II, cap. 6. col. 496. affirmant Joannem baptizasse in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti: tamen neque Scriptura, nequenulla Patrum tradidit id docuit. Non possimus autem in ejusmodi rebus, nisi valde temere aliquid fingere sine testimonio Scripturae aut traditionis. Fuerunt quidem, qui existimarent Joannem in suo Baptismo usum forma quadam verborum, nimurum: In nomine venturi Messiae, idque propter illa verba Pauli, Actor. XIX, Joannes baptizavit Baptismo penitentie populum, dicens: In eum, qui venturus esset post ipsum, ut crederent. Ita enim docet Ambrosius, lib. I de Spiritu sancto, cap. 3. Hieronymus in cap. II Joeli, et Hugo de S. Victore lib. II de Sacramentis par. 6. cap. 6. Sed isti ipsi, presertim duo posteriores, monent Joannem non baptizasse in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti, et propterea non fuisse illud perfectum Sacramentum. Adde, quod valde probabile est Joannem nulla omnino forma verborum uti consuevisse. Illa enim verba Pauli non videntur significare Joannem baptizasse in nomine venturi, sed tantum admonuisse populum ut crederent in venturum Messiam. Nam etiam Christum baptizavit Joannes eo ritu, quo ceteros; et certe ridiculum fuisset, Christum baptizasse in nomine venturi.

Tertio; Baptismus Christi est Sacramentum novi Testamenti; ergo institutum ab ipso auctore novi Testamenti. Neque id negare possunt adversarii; nam Philippus in locis anni 58. titul. de numero Sacramentorum, dicit Baptismum et eoniam Domini, et Abolutionem esse Sacra menta instituta in predicatione Christi, ac proinde esse Sacra menta proprie dicta. Et Kemnitius in definitione Sacramenti proprie dicti, tertiam conditionem posuit, ut in novo Testamento

(1) Marc. III, 7: XXI, 25. — (2) Joan. II, 33.

sit institutum et mandatum. At Joannis Baptisma non fuit in prædicatione Christi institutum, nec a Christo mandatum, sed a Joanne, antequam inciperet novi Testamenti auctor predicare. Non igitur est Sacramentum novi Testamenti, et multo minus idem cum Baptismo Christi.

Quarto; Baptismus Christi iterari non potest, ut omnes hoc tempore Catholici et haeretici docent, præter Anabaptistas. At baptizati a Joanne iterum ab Apostolis jussi sunt baptizari: non igitur erat ille Christi Baptismus, quem Joannes ministrabat. Hujus argumenti assumptionem negant Calvinus et alii: sed ea probatur in tertia propositione.

Cæterum Kemnitius negaret consequentiam admissa assumptione. Existimat enim ipse, ut supra diximus, potuisse baptizari Christi Baptismo eos, quos Joannes baptizaverat; quia licet ministerium sit idem, quoad substantiam, tamen differat quoad significacionem. Distinguit enim Kemnitius tria, que idem efficiunt sub diversa significacione, Circumcisioem, Baptismum Joannis et Baptismum Christi; quorum Circumcisio significabat Messiam venturum, Baptismus Joannis Messiam jam esse in via et venire, Baptismus Christi, Messiam venisse. Inde colligit, quod sicut circumcisio debenerunt veniente Joanne baptizari ejus Baptismate, ut profiteretur se credere Messiam jam venire, licet essent justificati per Circumcisioem: sic etiam baptizati a Joanne debuerunt postea Baptismo Christi baptizari, ut profiteretur se credere Messiam venisse, licet, jam essent justificati Baptismo Joannis.

At contra has Kemnitii argutias nos objicimus in primis Augustinum, qui lib. V de Baptismo, cap. 9. eam consequentiam facit, quam nos fecimus, et quam Kemnitius negat: «Baptizatos, inquit Augustinus, a Paulo eos, qui jam Baptismo Joannis baptizati fuissent, legimus in Actibus Apostolorum, non ob aliud, nisi quia Baptismus Joannis non fuerit Christi Baptismus.» Praeterea, si ratio Kemnitii valeret, probaremus etiam baptizatos ab Apostolis ante Christi passionem et resurrectionem, debuisse iterum baptizari post resurrectionem. Nam Baptismus Christi ante ejus passionem, significabat Christi passionem futuram, pos-

tea vero significare copit Christi passionem præteritam.

CAPUT XXI.

Baptismum Joannis non habuisse eamdem vim et efficaciam, quam habet Baptismus Christi.

Secunda propositio: «Baptismus Joannis non habuit eamdem vim et efficaciam, quam habet Baptismus Christi.» Nota, non esse questionem, an Baptismus Joannis potuerit remittere peccata ex devotione et fide accendentia, vel etiam ex contritione, quam homines concipiebant ex concionibus et Baptismo Joannis. Id enim facile fieri potuit, et sic accepterunt illa verba Marci I: *Predicans Baptismum paenitentie in remissionem peccatorum* (1); quidam Patrum, ut Basilius lib. I de Baptismo, cap. 2. et frater Basilius Gregorius Nyssenus in oratione de laudibus Basili, et auctor questionum novi Testamenti, quæst. 29. in tom. IV operum Augustini, ipse etiam Augustinus lib. V de Baptismo, cap. 40. licet existimet illa verba alteri accipienda, tamen non existimat contentiose resistendum iis, qui docent Baptismum Joannis aliquo modo remississe peccata, modo fateantur magnum esse discrimen inter Baptismum Christi et Joannis. Tota igitur questio est: An Baptismus Joannis fuerit efficax, ut Christi Baptismus, ita ut si Baptismus Christi peccata remittat vi sua, seu ex opere operato (ut nos supra probavimus) idem etiam tribuendum sit Baptismo Joannis.

Ac adversarii quidem eamdem efficaciam, et euudem effectum tribuant utriusque Baptismo. Concilium autem Tridentinum sess. VII, can. 4. de Baptismo, contrarium statuit, his verbis: «Si quis dixerit, Baptismum Joannis habuisse eamdem vim cum Baptismo Christi, anathema sit.» Quia quidem veritas probatur primo ex Scriptura. Nam Marci I Joann. Baptista distinguunt suum Baptisma a Christi Baptismate, quod ipse baptizet in aqua, ille in Spiritu baptizatus sit: *Ego baptizavi vos in aqua, ille vos baptizabit Spiritu sancto* (2).

(1) Marc. I, 4. — (2) Marc. I, 8.

Respondent ad hunc locum adversarii, Philipus, Calvinus, et Kemnitius locis notatis, Joannem Baptistam distinguere voluisse hoc loco ministerium externum, quod sibi conveniebat ab interno ministerio, quod est solus Christi. Itaque dicunt in Baptismo Joannis datum fuisse remissionem, sed a Christo per ministerium Joannis. Et adducit Kemnitius similem locum, ex priore ad Corinthios cap. IV: *Ego plantavi, Apollo rigavit, Deus autem incrementum dedit* (1).

Sed facile refellitur hæc solutio; quia Joannes de suo ministerio loquitor in praeterito tempore; de Christi operatione in futuro: *Ego baptizavi vos aqua, ille vos baptizabit Spiritu sancto.* Non igitur per ministerium Joannis Christus dedit remissionem; tunc enim dixisset: *Ego baptizavi aqua, ille baptizavit Spiritu sancto;* sicut Paulus in loco citato a Kemnitio, non dixit: *Ego plantavi, Apollo rigavit, Deus incrementum dabit, sed, Deus incrementum dedit.* Porro apud alios Evangelistas, Matthei cap. III et Luc. cap. III de se Joannes dicit in presenti: *Ego baptizo vos aqua, de Christo semper in futuro: Ille vos baptizabit Spiritu sancto, et igni* (2).

Hanc nostram solutionem conatur Kemnitius oppugnare duobus modis. Primo dicit, pag. 191. per Baptismum Christi in Spiritu sancto, et igni intelligi donorum visibilium effusionem, quæ facta est in die Pentecostes. Id probat tum ex vocabulo ignis, tum ex testimonio Christi, et Petri, qui usurparunt eamdem phrasim Joannis. Christus enim Act. I. dixit Apostolis: *Joannes quidem baptizavit aqua, vos autem baptizabimini Spiritu sancto non post multis hos dies.* El Petrus Actor. XI: *Recordatus sum, inquit, verbi Domini, sicut dixi; Joannes quidem baptizavit aqua, vos autem baptizabimini Spiritu sancto* (3). Non igitur opponitur Baptismus Joannis Baptismo Christi, sed Baptismus aquæ, in quo non datur visibiliter Spiritus sanctus, opponitur illi effusioni donorum visibili, quæ sine aqua fiebat in primitiva Ecclesia post Baptismum, cum Apostoli manus imponebant.

Hæc prima solutio non est sufficiens. Nam in primis vox ignis, non impedit, quo minus intelligantur verba Joannis: *Ille baptizabit in Spiritu sancto, et igni,* de Baptismi Sacramento. Nam omnes feri interpretes ita intelligent; ac dicunt additum esse vocabu-

(1) I. Cor. IV, 6. — (2) Luc. III, 16; Matt. III, 11. — (3) Act. I, 5; XI, 16. — (4) Tit. I, 12 et 13.

lum ignis, quia post Baptismum Christi sequitur ignis tribulationis, et ignis divini Judicii, et ignis Purgatorii; et in primitiva Ecclesia dabatur post Baptismum Spiritus sanctus in forma visibili ignis per impositionem manuum Apostolorum. Vide Hilarium, Hieronymum, et Chrysostomum in c. III Matthæi, Ambrosium, et Bedam in cap. III Læca. Quod autem attinet ad verba Christi, et Petri, non est certum eodem sensu illa verba dicta fuisse a Joanne Baptista, et a Christo. Potuit enim Dominus alludere ad verba Joannis, et tamen in alio sensu illaproferre, ut frequentissime facit S. Bernardus in verbis Scripturæ usurpandis, ut etiam S. Paulus verba Epimenidis ad Tit. I. citavit in alio sensu, cum ait: *Cretenses semper mendaces; hoc testimonium verum est* (4). Quocirca Patres, ut dixi, verba Joannis exponunt de Sacramento Baptismi Christi, verba autem Christi et Petri non possunt exponi nisi de missione Spiritus sancti.

Deinde, si admittamus, et Joannem, et Christum cum Petro, eodem sensu, verba illa profluisse; tum dicemus secundum Scripturas tria Baptismata distinguiri. Unum, in aqua solum, et hoc erat Joannis, quod in Scriptura perpetuo ita dicitur in aqua, ut distinguitur contra Baptismum in Spiritu. Alterum, in Spiritu, et igni solo, id est, non in aqua, et hoc est visibili missio Spiritus sancti, quæ quidem non continet solum visibilem illam speciem linguarum ignearum, sed etiam internam charitatem, et gratiam a Spiritu sancto infusam, quæ per illa extera symbolo significabatur, ut etiam admittit Kemnitius, pag. 192. Unde Baptisma Joannis in sola aqua non solum distinguunt contra Baptismum ignis, id est, visibili formæ ignis, sed etiam contra Baptismum spiritus, id est, interius gratiae a Spiritu sancto infusa. Terterum Baptisma est in aqua, et Spiritu simul; et hoc est Sacramentum Baptismi Christi, quod Joannis III dicitur esse ex aqua, et Spiritu sancto. Itaque videmus verba Joannis, quomodoenque intelligantur, semper distinguere a Baptismo Joannis tamquam ex. 2. sum, et corporale tantum a Baptismo Ch. 2. namquod est partim spirituali, et partim exteriori, cum constet, vel ex Spiritu, et igni, vel ex aqua, et Spiritu.

Est igitur altera solutio Kemnitii, qui cum

vidisset priorem non esse sufficientem, re-

dit pag. 493. ad communem solutionem, quod illud: *Ipse vos baptizabit in Spiritu sancto, et igni*, referatur ad operationem Christi internam in ipso Joannis Baptismo. Et quia huic sensu videtur repugnare illud futurum (*Ipse vos baptizabit*) conatur ostendere Kemnitius, eamdem Scripturam loqui de operatione Christi etiam in presenti, imo et in praeterito tempore. Itaque citat illa loca Joan. I: *Hic est qui baptizat in Spiritu sancto* (1). Ubi in presenti dicitur, *Baptizat*, et tamen tune non baptizabat per se, nec per discipulos; ergo per Joannem baptizabat. Item ibidem: *De plenitudine ejus omnes accipimus*. Ubi in praeterito dicuntur, *Accipimus*; ergo operabatur Christus interna operatione, etiam antequam inciperet per discipulos baptizare. Denique Matth. III, ut intelligeremus non esse sine efficacia Baptista ministerium; apparuit eo Baptizante Spiritus sanctus in forma columba. Addit etiam verba Angeli, Lucas I: *Multos filiorum Israel convertet ad Dominum Deum ipsorum* (2). Ex quo perspicuum esse dicit, non fuisse inefficax Joannis ministerium.

Sed haec nullo negotio refutantur. Nam in primis numquam reddit causam Kemnitius, cur in futuro dixerint omnes Evangelistæ; *Ipse baptizabit*, si operabatur inferius Christus illo ipso tempore, quo Joannes exterritus.

Deinde loca allata non faciunt ad rem. Illud enim: *Hic est qui baptizat in Spiritu sancto*, non significat, quod tunc Christus baptizaret, cum Joannes ita loquebatur; sed significat, quod Christus, quando baptizat, in Spiritu sancto baptizat, non in sola aqua, ut Joannes, sicut recte exponit Augustinus tract. 43. in Joannem, et alibi. Similiter etiam, cum ibidem Joannes ait: *Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi*, significat, Christum sublatratur peccata mundi, cum instar agni immolaretur in cruce; non autem, quod tunc ex tolleret, cum Joannes loquebatur. Illud autem: *De plenitudine ejus omnes accipimus*: significat gratiam qua predictus erat Joannes, a Christo manasse; ut etiam gratiam omnium aliorum Sanctorum. Sed quid hoc ad *Baptismum* Joannis? Nam etiamsi ob merita Christi, et auctoritate gratiae Sanctis omnibus non tamē dabatur per Baptismum Joannis, sed alia via, et per alias instrumenta. Porro columna, que ap-

paruit, Joanne baptizante, non testabatur efficaciam ministerii Joannis, ut imprudenter, et per summam temeritatem scribit Kemnitius. Alioqui oportet fateri in ipsum Christum faisse efficax Joannis ministerium: tunc enim solum columba apparuit, cum Christus baptizaretur. At hoc impium et blasphemum est. Non enim equit efficacia Baptismi Joannis, Agnus ille innocens, qui tollit peccata mundi, teste eodem ipso Joanne. Significavit igitur columba illa Christi innocentiam, et puritatem, et quod ipse est, qui sanctificaret, et purgaret aquas, et per aquas et spiritum homines regeneraret.

Denique verba Angeli Lucae primo, non agunt de Baptismo, sed de concionibus Joannis. Nemo autem negat, quin Joannes efficacissime predicatorum, et converterit plurimos ad Deum. Sed aliud est predicatione verbi movere corda hominum, aliud per Baptismum ea purgare. De primo argumento sat.

Secundo probatur testimonii Patrum. Origenes lib. V in epistol. ad Romanos, expōnens cap. VI, docet, et probat aliquot argumenta Baptismum Joannis, non remissionem peccata, et in hoc distinguunt a Christi Baptismo. Idem docent alii Graeci. Justinus qu. 37. ad Orthodoxos. Gregorius Nazianzenus oratione in sancta lumina. Joannes Chrysostomus homil. 40 et 42. in Matthæum, et homil. 46. in Joannem, et homil. 1 et 40. in Acta. Item auctor homiliarum in Marcum, quæ habentur in secundo tomo Chrysostomi homil. 4. Cyrilus Alexandrinus lib. II in Joannem cap. 57. ubi ex professo hoc tractat, ac dicit, Spiritum Sanctum previdisse futuros aliquando temerarios homines, qui non discernerent Christi Baptisma, a Joannis Baptisma; ideoque impulsus ipsum Joannem, ut apertissime diceret; se solum in aqua baptizare. Idem etiam habent Damascenus lib. IV de fide, cap. 10. et Theophylactus in cap. III Luc. Denique S. Basilios, etiam lib. I de Baptismo dicat, Baptismum Joannis dedisse remissionem peccatorum, tamen ibidem sic loquitur: «Quanto præstantior est Spiritus sanctus aqua, tanto excedit, qui baptizat in Spiritu sancto, illum qui baptizat in aqua, et ipsum adeo Baptisma.» Et orat. 43. quæ est exhortatio ad Baptismum, sic habet: «Joannes peniten-

(1) Joan. I, 33. — (2) Lue. I, 16.

tie Baptismum prædicavit, Dominus autem adoptionis filiorum Baptismum longe excellentius annuntiat. Item initiatorum erat Joannis Baptisma, Christi autem perfectorum. Illud a peccato avocabat, istud cum Deo conjungit, et familiarem reddit.» Hæc ille. Ex quo intelligimus Basilium non tribuisse eamdem efficaciam Baptismo Christi, et Joannis; imo Baptismo Joannis non tribuisse ullam vim justificandi, nisi ratione penitentie, et contritionis. Quomodo etiam intelligi debent verba Nysseni.

Jam ex Latinis Tertullianus in lib. de Baptismo: «Nihil, inquit, præstabat celeste Baptismus Joannis, sed coelestibus preministrabat, penitentie videlicet prepositus.» Et infra: «Aut daret, inquit, Spiritum sanctum, et remissionem delictorum, si coelestis esset.» Ubi Tertullianus contendit, non fuisse coelestem, sed humanum Joannis Baptismum, quia non datus Spiritum sanctum, nec remissionem delictorum. Et infra: «Agebatur itaque Baptismus penitentie, quasi candidatus sanctificationis, et remissionis in Christo subsecutus.» Ex quo intelligimus, quomodo sint acceptanda illa verba ejusdem auctoris, initio libri ejusdem: «Neque quidquam refert inter eos, quos Joannes in Jordane, et quos Petrus in Tiberi tinxit.» Nam non loquitur de toto Baptismo, sed solum de materia, ac docet non reterre, quia quis aqua baptizetur. Non dissimiliter loquuntur ceteri Latini. Cyprianus in sermone de Baptismo Christi. Hilarius in cap. III Matthæi. Optatus lib. V contra Parmenianum. Ambrosius in cap. III Luce, et idem Ambrosius in prefatione in Psalmum XXXVII. Baptismum Christi vocat oculum gratiarum, quia datus gratiam, Baptismus Joannis, oculum suppliciorum, qui tantum erat Baptisma penitentie. Hieronymus in Dialogo contra Luciferianos similia habet, et in epistola 83. ad Oceanum, et in II caput joelis. Idem habent Innocentius I, in epist. 22, cap. 5. Leo epistol. 4, cap. 6. Gregorius hom. 7 et 20. super Evangelia. Denique Augustinus epistola 48 et 163. Enchiridij cap. 49, lib. II contra litteras Petilianæ, cap. 37. et lib. III, cap. 76. lib. V contra Donatistas cap. 9, 10 et 15. de unico Baptismo cap. 7. de unitate Ecclesie cap. 18, tract. 3. in Joannem, et alibi.

Ad haec loca non aliter Calvinus respon-

det, nisi more suo ea condemnando. Sic enim loquitur lib. IV Institut. cap. 15, §. 7: «Quare neminem periturbet, quod alterum (Baptisma) ab altero (Baptismate) discernere veteres contendunt: quorum non tantū esse nobis debet calculus, ut Scripturæ certitudinem quatenus faciat. Quis enim Chrysostomo potius ausulteret, quam Luca? Nec recipienda est illa Augustini argutia; in spe dimissa fuisset peccata Baptismo Joannis, Christi Baptismi re ipsa dimitti.

At nos rectius dicere possumus: Quis Calvinus potius ausulteret, quam Chrysostomo, et Augustino, et tot aliis antiquissimi et doctissimi Patribus? Non enim questio est, an sit credendum Luce, an Patribus, sed an Lucam melius intellexerit Calvinus, quam tot Patres.

Proro Kemnitius in Examene, loco citato, tota fere disputatione conatur ostendere, questionem istam non esse necessariam, et proinde parum referre, utrum hoc, aut illud Patres dixerint. At non ita dicunt, ipsi Patres.

Nam Hieronymus in Dialogo contra Luciferianos adeo non putat rem istam esse levem, ut dicat eos, qui confundunt haec Baptismata, in perversum dogma abire, et cum Baptismo servi plus tribuant, quam par est, ipsum Baptismum Domini destruere. Augustinus lib. II contra litteras Petilianæ, c. 37. ubi dixerat, Baptismum Joannis non esse Baptismum Christi, neque ullum ejus partem aut gradum, subjungit, eos, qui contrarium sentiunt, incidere in impiam, et sacrilegam opinionem. Denique Cyrillus Alexandrinus lib. II in Joannem, cap. 37. temerarios vocat, qui contra sentiunt.

Sed his omissis, tertio probatur veritas ex ipsa persona, et officio Joannis. Erat enim Joannes præcursor Domini, et solum ad hoc venerat, ut pararet via ejus. Id enim prædixit Angelus Lue. I: *Ipse præbit ante illum in spiritu, et virtute Elie, ut convertat corda filiorum ad patres, parare Domino plebem perfectam*. Idem prædictus pater ejus: *Præbis enim ante faciem Domini parare vias ejus*, Lue. I. Idem denique ipse testatur adducens vaticinium Isaiae, Joan. I: *Ego vox clamantis in deserto, parate viam Domini etc.* (1) At certe parare viam Salvatori non est dare salutem, et justificare, sed disponere ad recipiendum Salvatorem, et salutem: aliqui ipse Salva-

(1) Lue. I, 17 et 76; Joan. I, 23.

tor, non praecursor Salvatoris fuisset. Unde pater eius Zacharias Lue. I. proprie designans officium Baptiste: *Ad dandam, inquit, scientiam salutis plebi ejus* (1), non dixit: *Ad dandam salutem, sed scientiam salutis*. Docuit enim Joannes, quomodo esset invenienda salus, nimirum credendo in Christum, cum illum digito ostendit, et ait Joan. I: *Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi* (2).

CAPUT XXII.

Quod post Baptismum Joannis necessario percipiebatur erat Christi Baptismus.

Tertia propositio: «Post Baptismum Joannis necessario percipiendus erat Christi Baptismus.» Haec est contra Kemnitium, qui id in dubium revocat, et contra Calvinum, et ceteros, quid aperie negant. Probat primo ex verbis Joannis, Matth. III, Luce III, Marcii I: *Ego baptizo in aqua, ille vos baptizabit in Spiritu sancto, et igni* (3). Si enim hic fiat collatio Baptismi Christi, et Joannis, aperie videmus eodem, quos Joannes baptizaverat, dici baptizandorum iterum a Christo. Fieri autem collationem duorum Baptismatum, est communis interpretum sententia; ut Ambrosii, et Bede in Lucam, Hilarii, Hieronymi, Chrysostomi in Matthaeum, et aliorum Patrum citatorum.

Secundo probatur ex historia Evangelii, et Actorum. Nam ut legimus Marc. I, et Matth. III ac Luce III, ibant ad Joannem ut baptizarentur, tota Hierusalem, omnis Iudea, et regiones omnes vicinae Jordani. Itaque rari admodum erant eo tempore non baptizati a Joanne. At post Domini Ascensionem ipso primo die Pentecostes, B. Petrus in Hierusalem predicare coepit necessitatem Baptismi Christi omnibus hominibus: *Ponitentiam, inquit, agite, et baptizetur unusquisque vestrum in nomine Iesu* (4); et baptizati sunt eo die tria millia, deinde paulo post quinque millia, praeter eos, quos postea baptizavit Philippus, et alii discipuli in variis locis Iudeae, et Samariae, ut habemus Act. II, IV, VIII et alii. Igitur necesse est, ut

multi a Joanne baptizati, iterum ab Apostolis baptizati fuerint. Quomodo enim credibile est, ut inter tot millia, quos Apostoli in Hierusalem baptizarunt, nullus fuerit a Joanne antea baptizatus, si verum est, quod Marcus dixit cap. I universos Hierosolymitas a Joanne baptizatos?

Tertio probatur ex loco expresso Actor. XIX, ubi Paulus iubet baptizare in nomine Domini duodecim viros, qui confessi fuerant, se non habere nisi Joannis Baptismum.

Ad hunc locum incredibile est, quot explicaciones, et quam diversas adversari ex cogitaverint: numerant enim ut minimum decem apud eos diverse opiniones. Prima est, quod in eo capite, semper Baptismus sumatur metaphorice, et cum agitur de Baptismo Joannis, et cum agitur de Baptismo Christi.

Ita Zwinglius, qui in lib. de vera et falsa religione cap. de Baptismo, Baptismum in capite Actorum, accipi vult pro doctrina, ut sensus sit, eos duodecim viros, qui antea solum instituti fuerant in doctrina Joannis, postea instituti cepisse in doctrina Christi.

Secunda est, quod semper ibi accipiatur Baptismus metaphorice; sed primo loco pro doctrina, secundo loco pro donis Spiritus sancti, quae dabantur per manus impositionis. Ita Joannes Brentius et Lucas Lossius in cap. XIX Actor.

Haec duas expositiones hoc uno argumento satis refelluntur, quod verba historica, et apertissima sine ulla causa detorquent ad impro priam significacionem. Non enim licet, presertim in historiis, fingere tropos pro arbitrio: alioquin nihil esset certum in ulla Scriptura.

Tertia expositio est, accipi Baptismum Joannis metaphorice pro doctrina; Baptismum Christi propriè: atque ita illos duodecim viros tantum semel baptizatos, idque a Paulo, non a Joanne. Ita Henricus Bullingerus in cap. XIX Actor.

Quarta est contraria superiori, Baptismum Joannis accipi propriè, Baptismum Christi impropriè pro doctrina. Ita Kemnitius in 2. part. sua Pædagogie. Sed est quidem utecumque arguta, at minime pia, et probabilis. Nam Paulus primo dicit Joannem baptizasse populum, secundo addit eundem Joannem baptizando monuisse populum, ut crederent in Christum venturum. Si ergo verba sequentia (*His auditis baptizati sunt*) perfinent ad populum, cui loquebatur Joannes; sequetur cum populum his baptizatum a Joanne, aut certe Paulum non bene rem illam narrasse: quorum utrumque absurdum est. Deinde, vel

(1) Lue. I, 77. — (2) Joan. I, 29. — (3) Matth. III, 11; Lue. III, 16; Marc. I, 8. — (4) Act. II, 38.

CAPUT XXII.

Quinta est Calvini lib. IV Institut. cap. 15, §. 18. Baptismum Joannis accipi proprio, Baptismum Christi impropriè; non pro doctrina, ut dicit Kemnitius, sed pro donis Spiritus sancti.

Haec tres expositiones, præterquam quod singunt tropos in historia pro arbitrio, admittunt etiam foddam equivocationem in eodem capite intra paucas lineas. Neque verum est, quod Kemnitius dicit, esse hanc explicationem Ambrosii, aut glossa interlinealis. Nam Ambrosius in cap. III ad Galatas, et lib. I de Spiritu sancto cap. 3. aperie dicit, illos duodecim viros jussu Pauli vere et propriè fuisse baptizatos. Quod etiam admittit Kemnitius pagina sequenti; qui proinde in duabus paginis, secum ipse pugnat in Ambrosio cilando. Glossa autem interlinealis, solum dicit non fuisse eos viros rebaptizatos, quod congruerant verba Pauli cum doctrina Joannis. Ubi tñ negat glossa fuisse eos viros jussu Pauli vere baptizatos; sed negat fuisse illum Anabaptismum. Anabaptismus enim est repetitio ejusdem Baptismi: illi autem non fuerunt eodem Baptismo biniti, sed diversissimi. Intellexerant enim ex verbis Pauli alium fuisse Baptismum Joannis, alium Christi, et hoc ipsum docuisse etiam Joannem.

Sexta expositio est, quod in eo capite semper accipiatur Baptismus proprio, sed non agatur nisi de Baptismo Joannis. Siquidem illa verba: *His auditis baptizati sunt in nomine Domini*: nolunt esse Luce narrantis, quid egerint viri illi post verba Pauli audita, sed esse verba ejusdem Pauli narrantis, quid agere solerent discipuli Joannis, auditus verbis ejusdem Joannis prædicantis Christum venturum: nimurum, baptizabantur ab eodem Joanne in nomine Christi venturi.

Hanc explanationem recitat, et laudat, ut concinnam et plam Nicolaus Selneckerus in 2. part. sua Pædagogie. Sed est quidem utecumque arguta, at minime pia, et probabilis. Nam Paulus primo dicit Joannem baptizasse populum, secundo addit eundem Joannem baptizando monuisse populum, ut crederent in Christum venturum.

Si ergo verba sequentia (*His auditis baptizati sunt*) perfinent ad populum, cui loquebatur Joannes; sequetur cum populum his baptizatum a Joanne, aut certe Paulum non bene rem illam narrasse: quorum utrumque absurdum est. Deinde, vel

Refellitur haec expositio, quia ignorantia non violat Baptismum. Et sane, ut non male dicit Calvinus hanc expositionem refellens lib. IV, cap. 15, §. 18. Institut. non sufficienter flumina, si deberent novo Baptismo corrigi ejusmodi ignorantiae.

Nona est, viros illos duodecim fuisse revera rebaptizatos, sed male, et per errorem,

idque antequam Paulus eo veniret. Ita Mus-
culus in locis, tit. de Baptismo.

Sed hoc expositio corruptit textum : ni-
hil enim in texto clarissimum, quam illos Paulo
audio, ejusque jussu baptizatos.

Decima est Kemnitii in 2. part. Exam.
pagina 196 et 202, ubi dicit, locum istum es-
se obscurissimum, cum tam varie a Doctoribus
exponatur : et propterea quacumque
sit vera expositio, nihil certi inde posse col-
ligi, non enim dogmata probanda sunt ex lo-
cis ambiguis.

At nos opponimus his omnibus deprava-
tionibus. Primo ipsum textum, qui si expo-
natur simpliciter et proprie, et sine prae-
judicio aliecius praeccepit opinione, sine
dubitacione eum sensum offeret, quem nos
defendimus. Secundo, consensum unanimem
Patrum supra citatorum, ac praeferunt Aug-
ustini, qui locis citatis constantem doceat,
viro illos iterum baptizatos : quod idem ha-
bent omnes veteres expositorum Actorum, ut
Chrysostomus, Beda, et OEcumenius. Neque
potest dici locus ambiguus, quia haeretici non
conveniunt in eo explicando ; ista enim am-
biguitas non oritur ex natura rei, id est, ex
libri obscuritate, sed ex eorum pertinacia, in
suis erroribus defendendis.

Alioqui etiam Patres non convenient, si
asset locus vere ambiguus; et si ambigua
dicenda essent omnia loca, in quibus aliqui
non convenient, nihil omnino ex Scripturis
probari posset : nulla enim sunt loca, in qui-
bus non possit unus ab alio dissentire, si ve-
lit pertinaciter agere.

CAPUT XXIII.

Solvuntur objectiones.

Argumentum primum est Calvini in Anti-
doto, et in Instit. locis supra notatis. Eadem
fuit doctrina, idem ritus, eadem gratiae ob-
latio in Baptismo Joannis, et Christi; igitur
idem Baptismus erat, et ejusdem efficacie.
Antecedens probat. Nam Joannes, quod atti-
net ad doctrinam, praedicavit Christum esse
hostiam pro peccatis nostris, cum ait Joan-
nis I : *Ecce agnus Dei, qui tollit peccata mun-*

(1) Joan. I, 29.

di (1), que certe est summa totius doctrinae
Christianae. Quantum ad ritum, baptizavit in
aqua, et in nomine Christi, ut patet Actor.
XIX. Denique quicquid ad oblationem gra-
tie, utrique in penitentiam, utrique in re-
missionem peccatorum baptizarunt, ut patet
de Baptismo Joannis, Luce III, de Baptismo
Christi, Actor. II.

Respondeo, hoc argumentum est funda-
mentum precipuum adversariorum, et eo
attentur etiam Kemnitius, et Philippus, et
alii; sed tamen non difficiunt solvi potest.
Nam quod attinet ad doctrinam, in duabus
errant adversarii, id est, in antecedente, et
consequente argumento. Siquidem non ver-
rum est eadem fuisse doctrinam Joannis et
Christi, nisi in eo sensu, quod nihil contrar-
ium docuit Joannes Christo. Alioqui enim
Joannes nihil docuit de resurrectione Christi,
imo etiam neque expresse de passione.
Nam quod vocavit ihum agnum Dei, potuit
referri ad innocentiam, et mansuetudinem,
etiam si victimam non fuisse. Deinde doctrina
nihil facit ad Sacramenti essentiam, et veri-
tatem; alioqui haeretici, qui habent falsam
doctrinam, haberent falsa Sacra menta, qui
est error Donatistarum, et a Calvino etiam, et
Lutheranis rejicitur. Sicut igitur diversitas
doctrinae non facit diversum Baptisma, ita
nece doctrinae similitudine facit Baptisma esse
unum vel simile.

Quod attinet ad ritum, jam supra ostendim-
us, non fuisse similitudinem, nisi in ma-
teria.

Quantum ad oblationem gratiae, falsum
est quod Calvinus dicit : « Utrique in peni-
tentiam, utrique in remissionem peccatorum
baptizarunt. » Nam Joannis Baptismus pas-
sim dicit Baptismus penitentiae, ut Matth.
III, Marci I, Lue. III, Act. XIII et XIX. At
Baptismus Christi nusquam dicitur Baptis-
mus penitentiae, sed lavacrum regenerationis
Titul. 3. Quod autem objicitur ex Actor.
II, non convincit. Nam Petrus non dicit Bap-
tismus Christi esse Baptismum penitentiae,
id est, quod ad penitentiam provocet, ut
faciebat Baptismus Joannis; sed dicit requiri
penitentiam, ut dispositionem ante ipsum
Baptismum. Sic enim ait: « Penitentiam agi-
te, et baptizetur unusquisque vestrum. » Itaque
penitentia contrario modo se habet ad
Baptismum Christi, et Joannis: nam Baptis-
mum Joannis sequitur penitentia, ut ejus

CAPUT XXIII.

effectus; Baptismum Christi praecedet, ut ejus
dispositio. Quod autem attinet ad remissio-
nem peccatorum, illa tribuitur Baptismo
Christi, ut immediatus ejus effectus Act. II :
*Baptizetur unusquisque vestrum in remis-
sionem peccatorum.* Et Ephes. V: *Mundans eam
lavacro.* Et Tit. III : *Salvos nos fecit per lava-
crum etc.* (1) At Baptismo Joannis nusquam
tribuitur remissio peccatorum, ut effectus
immediatus, et proximus : solum enim pro-
ferre possunt adversarii illa verba Marci I
et Lue. III : *Praedicans Baptismum peni-
tentiae in remissionem peccatorum* (2). Ibi autem
non tribuitur remissio peccatorum Baptismo,
sed penitentiae, ad quam provocabat Baptis-
mus.

Est enim sensus ejus loci : Joannes praed-
icabat Baptismum penitentiae, id est, quod
incitabat et invitabat ad penitentiam; quam
penitentiam qui agerent, ut oportet, con-
sequerent remissionem peccatorum. Atque ea
exponunt, qui plurimum tribuent Joanni-
nis Baptismo, ut Basilus et Nyssenus supra
citati. Nam alii, ut Tertullianus, in lib. de
Baptismo, Augustinus lib. V contra Dona-
listas, cap. 40. Gregorius homil. 20. in Ev.
et Beda in cap. III Luce illa verba : *In re-
missionem peccatorum,* referunt ad Baptis-
mum Christi, non Joannis : dicunt enim
Joannem baptizasse in penitentiam, et sim-
ili predicasse Baptismum Christi futurum
in remissionem peccatorum.

Secundum argumentum Kemnitii pagina
183. Apostolus Ephes. IV per gradationem
ostendit in novo Testamento, ubi unum est
corpus, unus spiritus, una spes vocationis,
unus Dominus, unus Pater, una fides; ibi
etiam unum esse Baptisma. At illa omnia
erant tempore predictionis Joannis Bap-
tiste; igitur idem tunc erat Baptisma.

Respondeo, si hoc argumentum valeret,
probaret etiam tempore Moysis et Davidis
fuisse Christi Baptismum : nam tunc erat
idem unum corpus Ecclesie, eadem spes,
eadem fides, idem Deus, etc. Praeterea proba-
ret hoc argumentum, apud haereticos non
esse verum Christi Baptisma; non enim apud
eos est unum corpus, unus spiritus, una fides
etc. Non igitur Apostolus probat idem
esse Baptisma, ubi est idem Deus, eadem fides
etc. sed probat debere Christianos ser-
vare cum omni diligentia unitatem spiritus

in vinculo pacis; quia sunt unum corpus :
et unum spiritum, unum Deum, unam fidem,
unam spem, unum Baptismum habent.

Tertium argumentum, quod maxime Kem-
nitius movit, ibidem pag. 183. tale est.
Quia ea est suavissima consolatio omnium
Christianorum, quod unum et idem Baptis-
ma habeant cum suo capite Christo. At hec
tota consolatio perit, si non est idem Bap-
tisma Joannis cum Christi Baptismo : Chris-
tus enim Joannis Baptismo baptizatus est,
nos autem Baptismo Christi.

Respondeo, non est bona consolatio, que
vel gloriari Christo detrahit, vel etiam com-
tumeliam et injuriam irrogat : Baptismum
autem Christi ipsi Christo tribueret vix pos-
sumus sine ejus injurya. Nam cum sit lava-
crum regenerationis et adoptionis filiorum;
si est Christo tribueretur, videretur indigne
regeneratione et adoptione; que certe est
maxima in Christum Blasphemia, cum sit
ipse filius Dei naturalis, et ab ipsa Concep-
tione sanctissimus semper, et plenus gratia
fuerit, ita ut gratia crescere in eo non po-
tuerit.

Dicit forte cum Magistro suo Lutherio in
cap. III ad Galat. et in homil. de Baptismo,
Christum fuisse quidem in se sanctum, tem-
men qui suscepit peccata nostra, fuisse
etiam ratione eorum peccatorum furem, la-
tronem, homicidam, denique maximum pec-
catorum totius mundi; et sic indigne Bap-
tismo in remissionem peccatorum pre om-
nibus hominibus, quia propter omnes homi-
nes. At ista omnia sunt mera blasphemiae
in Christum. Nam etiam si Christus suscep-
rit in se omnes peccatorum nostrorum, tamen
non potest vere ipse denominari fur, latro,
homicida, peccator, ut impudenter cum vo-
cali Lutheris sine ullo exemplo Scriptura,
aut Patrum : non enim dicitur fur, qui solvit
debitum, quod fur debebat, sed qui furatur
rem alienam. Par ratione peccata nostra
Christus purgavit operibus virtutum suarum,
non vi aliecius Sacramenta ab alio sibi mi-
nistri.

Dices, potuit Christus accipere suum Bap-
tisma, non ad effectum regenerationis et
adoptionis consequendum, sed aliqua alia
de causa, quomodo accepit Circumcisionem,
qua non indigebat, et Baptismum Joannis,
quod fuit Baptisma penitentiae, cum tamen

(1) Act. II, 38; Eph. V, 26; Tit. III, 5. — (2) Marc. I, 4; Lue. III, 3.

ipse non egeret penitentia; et denique quomo^d accipit Eucharistiam, qua similiter non indigebat.

Respondeo, quidquid de hoc sit, certe magis gloriosum fuit Christo, non accipere suum Baptisma, quam accipere. Dum enim Baptismum confort et non accipit, Imperatorem se et principem hujus militie ostendit, quippe qui characterem suum in aliis imprimat. At si acciperet, videretur etiam ipsi ad militiam adscribi. Denique major nobis consolatio esse debet, quod per Baptismum Christum induamus, et similitudini mortis ejus configuremur, quam si cum illo simili abluveremur.

Quartum argumentum ibidem: Christus cum baptizaret a Joanne, contactu carnis sue sanctificavit aquas; et praeterea adesse voluit visibiliter presentiam Spiritus sancti in specie columbae, et sonare vocem gratiae et beneficiorum divini, que invisibiliter ad sunt in nostro Baptismo; non igitur diversa sunt Baptismata illud et nostrum.

Respondeo, Patres varias causas attulisse, cur Christus a Joanne baptizari voluerit. Prima est, ad exemplum humilitatis, ut ipse ait, Matth. III: *Sine modo, sic enim decet nos implere omnem justitiam* (1). De qua causa vide Augustinum in Enchirid. cap. 49. et Bernardum serm. 4. de Epiphania. Secunda est, ut confirmaret Baptismum Joannis tamquam bonum et Deo gratum, ut docet Hieronymus in cap. III Matth. Tertia, ut ostenderet, quanti facere debeant peccatores Baptismum Domini sui, quando ipse Dominus et iustus tanti fecit Baptismum servi sui. Ita Augustinus tract. 4. et 13. in Joannem. Quarta, ut lavaret nostra crimina in Jordane; ut canit Ecclesia in die Epiphaniae; et ut scribit Nazianzenus oratione in sancta lumina, ut veteram Adamum suffocaret in aquis, et novum emergere faceret. Quod quidem fecit, ut supra diximus, non vi Baptismi accepti, sed merito humilitatis sue. Quinta, ut ipse in sua persona figuraret Baptismum nostrum, et gratiam, quam in eo accipimus, ut docet Augustinus lib. XV Trinit. cap. 26.

Sed praecipua fuit, ut Baptismum salutarem institueret et consecraret. Instituit enim sanctificando aquas tactu carnis sue, ut supra ostendimus ex Ambrosio et Bedi in cap. III Lucæ; ex Chrysostomo et Hieronymo in

cap. III Matthæi, et ex aliis multis Patribus; et simul figurate ostendit effectum Baptismi sui, dum cœlum aperiri voluit, et Spiritum sanctum descendere, et vocem audiiri etc. ut patet ex Hilario in cap. III Matth. Sed quid ista faciunt pro Kemnitio? imo quomodo non pugnant cum Kemnitio? Nam antequam Dominus baptizaretur, numquam apparuit columba, neque auditus est vox de celo, neque sanctificate sunt aquæ; et tamen idem erat Baptismus Joannis cum eo, qui postea fuit. Non igitur Baptismus, quem habuit Dominus a Joanne, idem erat cum nostro: Nam illud accepit, non instituit: nostrum autem instituit, non accepit.

Quintum argumentum pagina 119. Paulus dicit, I. Cor. XII., Nos omnes effici unum corpus per Baptismum. At unum corpus efficiunt non solum inter nos, sed etiam cum Christo; igitur idem Baptisma habemus cum Christo.

Respondeo, hanc esse aliam contumeliam in Christum, quasi ille egerit Baptismo, ut fieret membrum Ecclesie. Mirum est, cur non addiderit etiam, debuisse Christum per fidem et penitentiam adipisci remissionem peccatorum. Respondeo igitur, Paulum loqui solum de corpore, non de capite. Nos enim membra Christi, et proinde unum corpus Christi efficiunt per Baptismum, quia hoc Sacramento regenerarunt, et annexarunt Christo. At ipse caput nostrum factum est, non per Baptismum, sed per gratiam unionis hypostaticæ. Quemadmodum etiam filii Adæ, et quasi corpus ejus efficiunt per carnalem generationem; ipse autem non fuit factus caput omnium hominum per carnalem generationem, sed per creationem et gratiam Dei singularem.

Sextum argumentum. Unum corpus sumus, non solum nunc inter nos, sed etiam cum illis, qui erant prædicante Joanne et baptizante antequam Dominus baptizare intipererit. Atqui unum corpus efficiunt per unum Baptisma.

Respondeo, semper Ecclesiam fuisse unum corpus mysticum, non tamen semper eodem Sacramento adjungebantur homines huic corpori, sed aliquando per Circumcisionem, quoad Judeos, aut alio modo, quoad gentiles; nunc autem, post Christi tempora, per Baptismum. Itaque tempore Joannis erant Iudei unum corpus per Circumcisionem,

non per Baptismum Joannis, aut Christi, Paulus autem loquitur de tempore suo.

Septimum argumentum contra solutionem praecedentis. Etiam tempore Pauli multi erant unum corpus Christi, qui tamen non habuerant nisi Baptismum Joannis. Nam Apostoli non sunt baptizati, nisi Baptismo Joannis, excepto Paulo. Similiter Apollo quidam Act. XVIII non noverat, nisi Baptisma Joannis, et tamen non est coactus rebaptizari. Denique ipse etiam Baptista non fuit a Christo, vel a discipulis ejus baptizatus.

Respondeo, Apostolos baptizatos Christi baptismu scribunt et probant Tertullianus in lib. de Baptismo, et Augustinus epist. 108. ad Seleucianum, et lib. III de origine animæ cap. 9. Nam cum Dominus Joann. III tam aperte pronuntiaverit, neminem salvandum sine Baptismo, non debet dubitari, quin illi omnes Baptismum Christi accepérunt, quos post ea tempora vixisse et ad Ecclesiam Christi aggregatos constat, etiam si nusquam scriptum sit. Alioquin negabimus etiam Romanos, Galatas, Ephesios, Philippenses, Timotheum, Titum, Philemonem, et alios ad quos Paulus scribit, fuisse baptizatos, quia nusquam scriptum legimus, quando et a quibus baptizati fuerint. Idem dici potest de Apollone, quem baptizatum fuisse Christi Baptismo affirmat Chrysostomus et Eumenius in cap. XVIII Actor. Denique de Joanne Baptista, sicut non scriptum est baptizatum a Christo, ita neque contrarium scriptum est. Et conjectura non levis est, eum fuisse a Christo baptizatum: quoniam ait Matth. III: *Ego a te debo baptizari* (1).

Sed quidquid de hoc sit, certum est eum a Christo saltem spiritu baptizatum, ut affirmant Nazianzenus oratione in sancta lumina, et Hieronymus, atque auctor operis imperfecti apud Chrysostomum in cap. III Matth. Quod si non fuit baptizatus aqua Joannes, non est mirum, quia mortuus est, antequam lex de Baptismo Christi obligaret.

De ceremoniis baptizandorum copiose scribit Thomas Waldensis, tom. III de Sacramentalibus, tit. 3. cap. 45. et sequentib. septem, contra Joan. Wicelum, qui omnes circa Baptismum rejiciebat. Easdem ceremonias fuse tradunt et explicant Ordo Romanus; Alcuinus in lib. de divinis officiis, cap. de Sabato sancto; Amalarius lib. I de officiis Ecclesiasticis, et Rabanus lib. I de institutione clericorum; et ès veteribus Cyril in Catechesibus, et Ambrosius in lib. de Sacramentis.

Eosdem ritus, paucissimis exceptis damnant etiam haereticos hujus temporis, ac presertim Joan. Calvinus lib. IV Inst. cap. 15. §. 19. et Illyricus Gent. , lib. II, cap. 6. et Cent. II, cap. 6. qui tamen non aliud argumentum proferunt, nisi quod ritus isti non sint in divinis litteris, neque precepto, neque exemplo commendati.

Nos autem illis duo objicimus. Primo quod ipsi etiam aliiquid prescrivent in administratione Baptismi, quod in sacris litteris non invenerunt. Nam in libello de formula Sacramentorum ministrandorum, prescrribit Calvinus. Primo, ut infans adferatur ad Baptismum die Dominicæ, aut certe alio die, quo populus in Ecclesia ad concionem convenit; ut coram populo fiat Baptismus. Secundo, ut qui infantes adferunt, interrogentur, an sponte, se infantes illos, cum adoleverint, instituturos in doctrina fidei, et morum; et sponsione facta pergatur in Baptismo. Tertio, ut nomen imponatur infanti baptizando. Quarto, ut forma Sacramenti pronuntietur lingua patriæ. Quinto, ut recitetur Symbolum, et Oratio Dominicæ, aliaeque preces. At nihil horum in Scriptura inventum. Lutherani addunt etiam abrenuntiationem Satanæ, et pomparum ejus, ut patet ex agenda Saxonice, et aliis similibus. Unde Illyricus etiam non audet rejicere abrenuntiationem, Cent. I, lib. II, cap. 6. col. 497. et ipse etiam Kemnitio in 2. par. Examinis

(1) Matth. III, 15.

(1) Matth. III, 14.

pag. 219. examinans canonem 7. de Baptismo, fatetur inter baptizandum proponendam esse abrenuntiationem. Denique Lutherus in suo Catechismo voluit etiam pingi signum Crucis in fronte et pectore Baptizandi. Ego vero optarem aliquid horum demonstrari testimonis vel exemplis divinarum litterarum. Nam Scripturae recensent Baptismum multorum milium, Actor. II et IV. Item Eunuchi Reginae Aethiopum, Actor. VIII. S. Pauli, Act. IX. Cornelii, Act. X. Lydiæ, et custodis carceris, Act. XVI, et duodecim Asianorum, Act. XIX, sed nulla mentio fit diei Dominicæ, neque Ecclesiae, aut frequentie populi, aut impositionis nominis, aut suscepitorum et sponsionis, aut precatoris Dominicæ et Symboli Apostolici, aut etiam signi crucis: quæ omnia notaverunt etiam Centuriatores, Centur. I, lib. II, cap. 6. col. 496 et 497. non haberi in Scripturis. Neque his repugnat, quod Oratio Dominicæ sit in Scripturis, et Symbolum, saltem quoad sensum. Nam in Scriptura non habetur, ut recitent ista in Baptismo; ideo nulla precatio legitur facta in tot locis Scripturæ, ubi narrantur Baptismata supra notata. Vel igitur adversarii rejicunt omnes omnino ceremonias, et solum baptizant aspergendo aquam, et recitando verba; aut certe querant alia argumenta, quibus oppugnant ritus ab Ecclesia approbatos.

Secundo, illis objicimus testimonium veteris Ecclesiae. Omnes enim ritus, quibus nunc utimur, antiquissimi sunt, et, vel ex Apostolorum traditione manarunt, vel a sanctissimis Patribus instituti sunt, quorum auctoritas, preserum tot seculis jam confirmata, plus apud nos valere debet, quam novatorum clamores, cum ipsis nihil probare possint a nobis fieri contra sacras litteras. Hoc igitur solum prestandum erit a nobis, ut adferamus pro singulis ritibus testimonia antiquitatis. Quod ut facilius fieri possit, distribuemus ceremonias Baptismi in tres classes. Aliæ enim præcedunt Baptismum, aliæ comitantur, aliæ sequuntur.

Tertia est, abrenuntiatio Satanae, et operum eius; que sepe repetitur, tum in scrutinis, tum etiam postea paulo ante ipsum Baptismum, ac sine dubio de Apostolica traditione descendit. Nam ejus meminit Cle-

CAPUT XXV.

Cæremonie ante Baptismum, sunt duodecim.

Prima cæremonia est, quod Catechumeni, qui baptizari cupiunt, dant nomen suum, et ex eo tempore dicuntur Competentes, seu Electi, et recipiuntur ab Ecclesia, ut instruantur, et preparantur ad Baptismum. Hinc sunt duo generes Catechumenorum (ut Rabanus docet loco notato). Unum eorum, qui audiunt conciones, et volunt fieri Christiani, sed nondum perficerunt Baptismum, et ii dicuntur Auditores, seu Audientes. Alii petunt Baptismum, et dicuntur Competentes, seu Electi. Nam S. Leo epist. 4, c. 5 et 6, Electos vocat, ut etiam vocantur in ordinis Romano; sed Augustinus ordinarie Competentes vocat; sic enim ait libro de cura pro mortuis c. 42: « Pascha appropinquat, dedit nomen inter alios Competentes. » Vide etiam lib. IX Confess. c. 6. de fide, et operibus c. 6. et serm. de tempore 116. qui est ad Competentes. Eodem nomine utitur Hieronymus in epist. ad Pammachium, de erroribus Joan. Hierosolymitan. Secunda cæremonia est, scrutinium; quo nomine significatur propriæ examen, et exploratio quedam, an Competentes firmiter credant, et sincere: tamen continent hoc nomen etiam Catechismum, et Exorcismum, et omnes ceremonias, que fiunt ab eo die, quo nomen dederunt, usque ad eum diem; quo baptizantur. Fiunt autem septem scrutinia, quorum principale est tertium, et fieri solet feria quarta post Dominicam quartam Quadragesime: tunc enim fiunt feri omnes ceremoniae, de quibus mox dicemus, ut patet ex auctoribus supra citatis. Porro haec voce scrutini, non solum utuntur Ordo Romanus, Alcuinus, Amalarius, et Rabanus, sed etiam antiquiores, Augustinus libro de fide, et operibus, c. 6. et Leo in epist. 4. ad Episcopos Sicilie c. 6.

Quinta est, signum crucis in fronte, et pectore, in singulis enim scrutinis, vel a presbyteris, vel a clericis imprimitur illis signum crucis. Meminit hujus ceremonie Dionysius loco citato. Basil. lib. de Spiritu sancto c. 27, ubi ponit hanc ceremoniam inter Apostolicas tradiciones, ut etiam abrenuntiationem, et cetera, que in Baptismo fiunt. Augustinus lib. de catechizandis rubibus c. 20, alloquens Catechumenum prima die instruendum: « Crucis, inquit, signo in fronte hodie tamquam in posta signandus es. » Vide etiam in epist. 118. in Psalm. XXXVI, concione 2. tract. 3 et 36. in Joannem, et serm. 49. de Sanctis.

CAPUT XXV.

mens lib. VII constit. c. 41 et 42, et Diony- sius Areopagita de Ecclesiastica hier. c. de Baptismo. Tertull. in lib. de spectaculis c. 4, cum inquit: « Aquam ingressi, Christianam fidem in sua legis verba profitemur; renun- tiasse nos Diabolo, et pompis ejus, et Angelis ejus, ore nostro contestamus. » Similia habet in lib. de Idolatria, et in lib. de Cor- ona militis, ubi hoc potissimum argumentum probat, non debere Christianum fieri mili- tem Imperatoris Gentilis, ne cogatur defendere Daemonum templâ, quibus in Baptismo renuntiavit.

Eiusdem cæremonie aperte meminerunt Cyprianus, in lib. de duplice martyrio. Ori- genes hom. 42. in Numer. Cyrillus, Cata- chesi mystagogica I. Basilius in lib. de Spi- ritu sancto c. 41 et 27. Chrysost. hom. 24. ad populum. Ambrosius lib. I. de Sacramen- ti c. 2. et lib. 4. et 7. Hieronymus in c. 6. Amos. August. lib. I. de Symbolo de Cata- chumenos c. 1. et lib. I. de peccatorum me- ritis et remiss. c. 34.

Quarta cæremonia est, fidei professio, quam saepius interrogati respondent, et pos- tea etiam in ipso die Baptismi publice pro- nunciant recitantes Symbolum. Meminit hu- jus ceremonie Clemens, et Dionysius locis citatis. Item Origenes hom. 5. in Numer. Cyprian. lib. I, epist. 42. Cyrilus Catechesi 4. Hilarius can. 45. in Mithaem. Hierony- mus in dialogo contra Luciferianos. Epi- phan. in Anchorato, et August. lib. de fide, et operibus c. 41. et lib. VIII Confess. c. 2. Ubi refert historiam Victorini baptizati, cui cum offerent presbyteri, ut si vellet, fidei Symbolum privatum recitaret; maluit ille publice ex edito loco de more fidem pronun- tiare.

Quinta est, signum crucis in fronte, et pectore, in singulis enim scrutinis, vel a presbyteris, vel a clericis imprimitur illis signum crucis. Meminit hujus ceremonie Dionysius loco citato. Basil. lib. de Spiritu sancto c. 27, ubi ponit hanc ceremoniam inter Apostolicas tradiciones, ut etiam abrenuntiationem, et cetera, que in Baptismo fiunt. Augustinus lib. de catechizandis rubibus c. 20, alloquens Catechumenum prima die instruendum: « Crucis, inquit, signo in fronte hodie tamquam in posta signandus es. » Vide etiam in epist. 118. in Psalm. XXXVI, concione 2. tract. 3 et 36. in Joannem, et serm. 49. de Sanctis.

Sexta cæremonia est, Exorcismus, id est,

adjuratio Daemonum certis precibus facta, ut recedant ab homine baptizando. Hanc præter ceteras Calvinus ridet, ut inanem et fictitiam lib. IV institut. c. 19, §. 24. Sed nos facile possumus ostendere ex libris fe- re omnium veterum Patrum, omnia, que etiam hoc tempore Ecclesia retinet de Exor- cismis.

Nam in primis accepisse Ecclesiam potes- tam a Deo coercendi Demones per Exor- cismos, testantur antiquissimi Patres, ut Justinus in dialogo cum Triphone: « Illi, inquit, per nomen Jesu Christi adjurati a nobis parent. » Idem habet Tertullianus in libro de Corona militis, in libro ad Scapu- lam, in Apolog. c. 32. et in lib. de Spectac- lis c. de Munere. Cyprianus in lib. ad Demetrianum: « O, inquit, si audire eos, et vide velles, quando a nobis adjurant, et torqueant; spiritualibus flagris, et orationis flagellis exire coguntur. » Similia habent Minutius in Octavio. Lactant. lib. II, c. 46, ubi etiam dicit, interrogatus nomen ab Exorcistis, Demones respondere, quo nomine appellentur. Cujus etiam rei meminit Beda in c. VIII Luce. Vide etiam eundem Laetantium lib. IV, cap. 27. et lib. V, cap. 22. Augustinus lib. X civit. cap. 22. De- nique (ut omittam infinitos alios) etiam Pruden- tius ita cecinit in Apotheosi contra Ju- daeos:

Torquetur Apollo
Nomine percussus Chrisi, nec fulmina verbis
Ferro potest.
Intonat antistes Domini: Fuge callide serpens,
Exue te membris, et spiras solve latentes.
Has inter voces medius Cyllelius ardens
Ejulat, et notos suspirat Juppiter ignes.

Deinde esse in Ecclesia non solum donum Sanctorum quorundam, sed etiam ordinarium officium exorcizandi, et coercendi De- mones, testantur Concilia antiqua, Antioche- num can. 10. et Carthaginense IV, can. 7. et Laodicenum can. 29. et Patres vetustissimi, ut Cyprian. lib. IV, epist. 7. et Cornel. in epist. ad Fabium Antiochenum apud Eu- sebium lib. VI hist. c. 33.
Tertio, Exorcismos non fuisse quaslibet preces pro arbitrio Exorciste, sed certas, et prescriptas ab Ecclesia, que proprie dicuntur Exorcismi, patet ex Concilio Carthaginensi IV, can. 7. et ex Joan. Microloge lib. de observationibus Ecclesiasticis c. 7, ubi etiam monet Exorcismos non concludi :